

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY
BRNO

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1989

BRNO 1993

VÝZKUMY V BRNĚ V ROCE 1989 (okr. Brno-město)

Rudolf Procházka, AÚ ČSAV Brno

1. Pekařská ul.

Záchranný výzkum v areálu Fakultní nemocnice při křižovatce ulic Pekařské a Křížové vyvolala přístavba I. chirurgické kliniky. Již před započatím výzkumu bylo známo, že se zde nacházel zaniklý mlýnský náhon a objekty johanitské komendy, založené kolem r. 1243.

Archeologický výzkum prováděný v lednu a březnu ve velmi obtížných podmínkách se musel omezit na dokumentaci profilů a sondáže prováděné v průběhu zemních prací ve stavební jámě o plošných rozměrech 27 x 19 m a hloubce necelé 4 m. Antropogenní souvrství kolem náhonu z 14. - 19. stol. spočívalo na povodňových hlínách a píscích. Horizonty hlubších písků a štěrků v různých úrovních, nejméně kolem 6 m pod dnešním povrchem, naznačují přítomnost ramene Svratky ještě v raném středověku, což má zásadní význam pro geomorfologickou rekonstrukci areálu přemyslovského Starého Brna. Mlýnský náhon mohl být upraveným zbytkem starého toku; každopádně ještě ve 14. - 15. stol. měl ve sledovaném meandru charakter širokého, mělkého koryta, zaplňujícího se nánosy s vysokým podílem sídlištního odpadu. Při průzkumu těchto středověkých usazenin jsme soustředili zvláštní pozornost na hlinitopísčitou, šedočernou vrstvu o mocnosti kolem 20 - 30 cm, která se nacházela na severní straně náhonu. Poskytla mimořádně bohatý soubor kovových předmětů, zejména z mosazi, vzácněji i stříbra a olova, jakož i soubor několika desítek mincí převážně z 15. stol.

Nejstarší zástavbu na březích náhonu, zřejmě dřevohlinitého charakteru, lze klást až do pokročilého 14. stol. Podstatně mladší základy cihelných budov lze ztotožnit jednak s činžovními domy, které v 18. stol. náležely johanitům, jednak s budovou špitálu příslušného přímo do areálu komendy. Její nejstarší jádro však muselo ležet východněji, mimo plochu výzkumu. V barokním období byl zde terén navážkami zvýšen téměř do dnešní úrovně, tehdy bylo koryto náhonu vymezeno cihlovými plentami.

2. Orlí/Minoritská ul. - minoritský klášter.

V prosinci byla zahájena druhá etapa těžby suterénů v areálu západního traktu minoritského kláštera výkopem v ústřední chodbě při hlavním vchodu z Minoritské ul. Přitom byla zkoumána část rozměrného zahloubeného objektu č. 21. Šlo o vyzděný suterén, zaniklý nejpozději v 13./14. stol., který porušoval zahloubený objekt z 1. pol. 13. stol. Obj. č. 21, půdorysně se nekryjící s rozvržením gotického zdiva stávající zástavby, představuje zatím kamennou architekturu v klášterním areálu, vyjma kostela.

3. Josefská 7,9.

Záchranný výzkum na dvou parcelách při městské hradbě na jihovýchodním

okraji městského jádra vyvolala plánovaná výstavba nových objektů na místě demolované novověké zástavby. Výzkum prováděný v říjnu a listopadu se zaměřil na volnou plochu ca 8 x 8 m v severní části staveniště, která nebyla narušena sklepy a odkud byla známa z předchozích stavebních sond přítomnost souvislých středověkých vrstev. Sondou III při severním okraji plochy bylo proříznuto souvrství o mocnosti 1,6 - 1,8 m, spočívající na černozevní půdě s nálezy keramiky podolské kultury. Středověké vrstvy se v převážné míře vytvářely ve 13. stol., jejich tvorba končila až na přelomu 14./15.stol. V sondě IV na jižním okraji plochy byly vrstvy porušeny rozsáhlým zahloubeným objektem ze 14.stol., v západním sektoru byl zachycen okraj deprese zaplněné souvrstvím ze 13. stol. Výzkum této prohlubně pokračoval severněji v dalším otevřeném sektoru, nemohl však být dokončen vzhledem k nástupu mrazů. V areálu čp. 9 byla v souvislosti se sanací sklepů dokumentována stavební sonda, v níž byla zachycena zemnice z 13.stol. Podařilo se zde odkrýt jižní nároží základového trámového věnce na její podlaže.

Forschungen in Brno im Jahre 1989 (Bez. Brno - město). 1. Pekařská Gasse. Die Rettungsgrabung im Areal des Fakultätskrankehauses rief der Anbau der I. Chirurgischen Klinik hervor. Die, unter ungünstigen Winterverhältnissen im Verlaufe der Bauarbeiten in einer Grube mit den Ausmaßen von 27 x 12 m und einer Tiefe von nicht ganzen 4 m durchgeführte Grabung, konzentrierte sich auf das Bett des mittelalterlichen Mühlgrabens, dessen Ablagerungen reiche Funde von Metallgegenständen und Münzen vor allem aus dem 15. Jh. gewährten. Die umliegende, auf den Überschwemmungserden ruhende Verbauung, entstand erst im hohen 14. Jahrhundert. Im Rahmen der neuzeitlichen Ziegelverbauung wurde der Spitalrand erfaßt, der Johanniterkomende angehörend. 2. Orlí/Minoritská Gasse - Minoritenkloster. Im Zusammenhang mit dem Aushub für neue Souterrains im Zentralgang des Klosters bei der Orlí Gasse, wurde der Teil eines gemauerten Kellers untersucht, der noch an der Wende des 13./14. Jh. zugeschüttet wurde und ein eingetieftes Objekt aus der 1. Hälfte des 13. Jh. stürzte. 3. Josefská Gasse 7,9. Die Rettungsgrabung auf zwei Parzellen bei der Stadtmauer am Südostrand des historischen Kernes rief der geplante Aufbau von neuen Objekten an Stelle der eingerissenen neuzeitlichen Verbauung hervor. Im nördlichen, durch Keller nicht zerstörtem Bauplatzteil, wurden 2 Suchgräben ausgehoben, die eine gut erhaltene Schichtenfolge aus dem 13. - 14. Jh. belegten, welche in Sonde (Suchgraben) IV von einem ausgedehnten eigentiefen Objekt aus dem 14. Jh. gestört worden war. Im westlichen Flächenteil hat man eine vor allem im 13. Jh. ausgefüllte Depression festgestellt, deren Erforschung jedoch mit Rücksicht zu den Frösten nicht beendet werden konnte. Im Areal des Hauses Nr. 9 südlicher war in einer Bausonde der Teil einer Erdhütte aus dem 13. Jh. untersucht worden.

PREHLED VÝZKUMŮ 1989

BRNO 1993

- Vydává: Archeologický ústav AV ČR, Brno, Koliště 17/19
- Odpovědný redaktor: Dr. J. Tejral
- Redaktoři: Dr. Z. Himmelová, Dr. J. Stuchliková
- Překlady: Dr. R. Tichý, E. Tichá
- Kresby: A. Krechlerová
- Titulní list: nákončí v anglokarolinském stylu z Brna-Líšně, měř. 2 : 1
- Tisk: Tiskárna Gloria, Rosice u Brna
- Evidenční číslo: ÚVTEI - 73332
- Náklad: 450 ks — neprodejné
- Vydáno jako rukopis